

Клокар Н.І. Методичні кластери як модель управління професійним розвитком педагогічних працівників та керівників галузі освіти на засадах демократичного громадянства/ Н.І.Клокар// Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 жовт. 2016 р.). — Київ. – 2016.

Методичні кластери як модель управління професійним розвитком педагогічних працівників та керівників закладів освіти на засадах демократичного громадянства

Процеси децентралізації влади в Україні та розвиток місцевого самоврядування, що характеризується зростаючим впливом кожного громадянина і громадських об'єднань, влади територіальних громад на вирішення ключових питань життєдіяльності, важливим є залучення педагогічної громади до вирішення нагальних завдань забезпечення якості життя населення, в тому числі – рівного доступу всіх жителів до якісної освіти. Вирішення окресленого вище можливе за наявності у системі освіти району (міста) високопрофесійних педагогів та керівників шкіл, які володіють сучасними знаннями та методиками викладання, інноваційним мисленням, відповідними управлінськими компетентностями, здатністю до постійного самовдосконалення та розвитку, зорієнтовані на співпрацю з учнівською, батьківською і сільською (міською) громадами.

Важливу роль у становленні сучасного педагога відіграє система ППО, в тому числі й на місцевому рівні, оскільки покликана забезпечувати умови для постійного розвитку ключових, базових та спеціальних компетентностей керівників та педагогічних працівників району (міста). Вирішення актуальних завдань професійного становлення педагогів можливе за умови здолання низки суттєвих суперечностей у системі методичної роботи на місцях, основними з яких є:

- функціонуванням методичного кабінету як районного (міського) центру методичної роботи з «відшліфованою» десятиліттями системою заходів, які щорічно «нав'язуються» вчителів та бажанням директорів і вчителів шкіл самостійно планувати та обирати форми і зміст методичної роботи, визначати власні шляхи професійного розвитку;
- домінуванням колективних та групових форм методичної роботи і зростаючою роллю самоосвіти, що є можливим завдяки широкому використанню інформаційних та навчальних можливостей Інтернет;
- декларуванням прав та свобод громадянина, в т.ч. й на післядипломну освіту, що передбачає право педагогів і керівників закладів освіти на вибір місця, форми та термінів навчання на курсах ПК і фактичним «закріпленням» освітян областей за конкретними регіональними інститутами (академіями) післядипломної педагогічної освіти для проходження відповідних курсів,

відсутністю механізму фінансування системи ППО за принципом «гроші ходять за вчителем»;

- зростаючою роллю неформальної та інформальної освіти у професійному розвитку педагогічних працівників і неврегульованістю питання визнання сертифікатів про відповідне навчання як таких, що дають право на проходження атестації;

- формальним функціонуванням районних (міських) предметних методичних об'єднань педагогів і зростаючою ініціативою творчих вчителів щодо активізації роботи таких об'єднань як громадських формувань, що залучають до своєї діяльності на добровільній основі (не примусово) зацікавлених, небайдужих колег із активною громадянською позицією, готових до відкритого діалогу та пошуку.

Одним із ефективних шляхів модернізації системи ППО району (міста) можуть стати методичні кластери педагогів за фахом та директорів шкіл як модель управління їхнім професійним розвитком, що функціонують за громадської ініціативи освітян і покликані забезпечити підтримку такого розвитку на місцевому рівні. Основними принципами роботи методичних кластерів повинні стати: добровільність участі, відкритість, ініціативність та інноваційність, права і відповідальність, активна участь, визнання і повага різноманітності. Ядром методичного кластеру є його рада, до повноважень якої входять питання координації роботи кластеру з методичним кабінетом у частині узгодження атестації вчителів даного кластеру, організація та координація заходів з професійного розвитку педагогів, підтримка їхньої ініціативи, узгодження фахових питань змісту програм і підручників, проведення апробації, участь у дослідно – експериментальній роботі та інноваційній діяльності, вчасне проходження курсів ПК педагогами кластеру, запрошення науковців та провідних фахівців для проведення спільних заходів з актуальних питань змісту та методики викладання відповідного навчального предмета, залучення кращих педагогів – наставників зі свого району (міста) до проведення практичних занять на місцях для тих колег, які навчаються на курсах ПК, обміну досвідом тощо.

Партнерами методичного кластеру, в т.ч. й питаннях підвищення кваліфікації, на рівні формальної освіти можуть виступати ВНЗ та їх профільні кафедри, регіональні заклади ППО; на рівні неформальної та інформальної освіти кластер можуть формувати недержавні організації, в т.ч. й громадські, професійні товариства, приватні й комерційні компанії. Співпраця методичного кластеру з партнерами, що має базуватись на договірних засадах, створить кращі умови доступності кожному фахівцю до ресурсів (навчальних, наукових, інтелектуальних, матеріальних, інформаційних тощо) та забезпечить свободу вибору в професійному розвитку.

Успішність функціонування представленої моделі буде залежати від низки чинників, зокрема:

- готовності районних (міських) методичних кабінетів «поділитися» владою, а саме: функція координації методичної роботи закладів освіти і методичних кластерів району (міста), проведення атестації та забезпечення інформаційно – аналітичної діяльності (2-3 ставки) залишається за методичним

кабінетом, повноваження ж координації, визначення форм, методів і змісту роботи кожного предметного методичного об'єднання передається на рівень методичних кластерів педагогів за фахом, управління якими здійснюють педагогічні громади вчителів, які обирають методиста – координатора (робота якого за сумісництвом оплачується за рахунок вивільнених ставок і коштів на утримання методичного кабінету) та раду кластеру;

- розроблення та затвердження колегією відділу (управління) освіти положення про районне (міське) громадське професійне об'єднання (методичний кластер) вчителів за фахом та керівників шкіл, яким передбачено право педагогічної громади обирати свого керівника (методиста – координатора) та членів ради, визначати організаційні питання методичної роботи, зміст та форми професійного розвитку педагогів за спеціальністю;

- створення та ліцензування альтернативних територіальних центрів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, налагодження і підтримка співпраці з ВНЗ, регіональними закладами ППО, громадськими організаціями і закладами неформальної та інформальної освіти з метою забезпечення якісного професійного розвитку педагогічних кадрів району (міста);

- забезпечення відділами (управліннями) освіти умов, в т.ч. й фінансових, для реалізації права педагогічних працівників і керівників закладів освіти на вибір місця, форм та термінів курсів ПК, їхнього професійного розвитку;

- розроблення Міністерством освіти і науки України рекомендацій для місцевих органів влади щодо механізму фінансування курсового підвищення кваліфікації педагогів і керівників шкіл у закладах/ установах формальної, неформальної та інформальної освіти за їхнім вибором, а також визнання сертифікатів про навчання як таких, що дають право педагогічним працівникам, керівникам галузі на проходження атестації/сертифікації.

Такий підхід до організації роботи фахових громадських об'єднань педагогів як методичних кластерів сприятиме успішному подоланню залишків адміністративно – бюрократичного керівництва методичною роботою на районному (міському) рівні, утвердженню моделі управління професійним розвитком на засадах демократичного врядування, формуванню у всіх учасників навчально – виховного процесу активної громадянської позиції, високої професійної культури і демократичних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]/ Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/157-19.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]/ Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/1556-18.
3. Проект Закону України «Про освіту» [Електронний ресурс]/ Режим доступу: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=5714 19 лист. 2015 р.
4. Проект концепції нової української школи [Електронний ресурс]/ Режим доступу : <http://undip.org.ua/files/school-concept.docx>.
5. Положення про районний (міський) методичний кабінет(центр) [Електронний ресурс]/ Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/Законодавча база України/show/z1239-08.